

Детінізація економіки є складним та тривалим процесом, який потребує скоординованих дій з боку держави, бізнесу та громадянського суспільства. Лише спільними зусиллями можна досягти суттєвого зменшення тіньового сектору та забезпечити стійкий економічний розвиток України [5]. Крім того, детінізація сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості України, покращенню міжнародного іміджу держави та забезпеченню стабільного зростання добробуту громадян. Вихід бізнесу з тіні дозволить створити нові робочі місця, підвищити рівень офіційної зайнятості та збільшити надходження до державного бюджету. Це, своєю чергою, надасть можливість фінансувати важливі соціальні програми, інфраструктурні проекти та обороноздатність країни.

Отже, тіньова економіка є одним із ключових викликів для економічного розвитку України. Високий рівень нелегального підприємництва, ухилення від сплати податків і корупція гальмують економічне зростання та зменшують ефективність державного управління. Тіньова економіка в Україні призводить до значних втрат для державного бюджету, посилює корупцію та знижує рівень соціального захисту громадян. Для її подолання необхідні комплексні заходи, зокрема податкова реформа, покращення бізнес-клімату, посилення контролю за сплатою податків і боротьба з корупцією. Лише системний підхід та співпраця держави, бізнесу та суспільства та співпраця держави, бізнесу та суспільства сприятимуть детінізації економіки. Також важливо активізувати міжнародну співпрацю у сфері фінансового моніторингу та боротьби з відмиванням коштів, що сприятиме зменшенню масштабів тіньових операцій і поверненню капіталів до легального обороту. Це, своєю чергою, забезпечить сталий розвиток України.

Список використаних джерел

1. Баришнікова В., Мазуренко О., Безуглова І. Тіньова економіка та її поширення в Україні. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 13(27). DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-13\(27\)-424-435](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-13(27)-424-435)
2. Войцехівська С. Детінізація економіки як запорука фінансової безпеки держави. *Економіка та суспільство*. 2023. № 56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-7>
3. Гетманцев Д. В тіні знаходиться половина української економіки. *Бізнес. Цензор*. 2024. 15 жовтня. URL: https://censor.net/biz/news/3514966/tinova_ekonomika_koshtuye_byudjetu_ukrayiny_420_milyardiv_getmantsev
4. Кононенко Л., Коломоєць О., Бикадорова Н. Вплив цифрових технологій на тіньову економіку: економіко-правовий аспект. *Економіка та суспільство*. 2024. № 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-64>
5. Скорик Г., Кармазин М. Проблеми тіньової економіки України в умовах воєнного стану. *Успіхи і досягнення у науці. Серія «Управління та адміністрування»*. 2024. № 6(6). DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-6\(6\)-607-621](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-6(6)-607-621)
6. Експерти Всесвітнього економічного форуму назвали головні глобальні ризики DOI: <https://www.slovoidilo.ua/2024/01/11/novyna/svit/eksperty-vsesvitnoho-ekonomichnoho-forumu-nazvaly-holovni-hlobalni-ryzyky>

Харченко Т.А.,

студент ОПП-3 «Економіка», 3 курс,

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Науковий керівник: Палієнко Т.П.,

PhD з економіки, старший викладач

ВАЛЮТНА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ: ВПЛИВ НА МІЖНАРОДНУ ЕКОНОМІКУ

У сучасному світі валютна стабільність має визначальне значення для ефективного функціонування міжнародної економіки. Геополітичні конфлікти, енергетична нестабільність, підвищення базових ставок провідними центробанками та поширення кризових явищ у фінансових секторах спричиняють посилення волатильності валютних курсів. Актуальність дослідження зумовлена тим, що валютна нестабільність безпосередньо впливає на міжнародну торгівлю, інвестиції, платіжний баланс та загальну макроекономічну стабільність країн.

Під валютною нестабільністю зазвичай розуміють високий рівень і непередбачуваність коливань валютного курсу національної валюти щодо інших валют [1]. Українське трактування вважає валютну нестабільність станом валютного ринку, за якого спостерігаються часті, значні та непередбачувані зміни обмінного курсу, що впливають на економічну рівновагу. Міжнародний валютний фонд трактує дане поняття як *Currency volatility refers to the extent of unpredictable fluctuations in exchange rates that may result in market distortions and capital flight* (пер.: Волатильність валюти означає ступінь непередбачуваних коливань обмінних курсів, які можуть призвести до спотворень ринку та відтоку капіталу)[2].

Основна відмінність полягає в акценті: українська традиція більше пов'язує нестабільність із макроекономічною рівновагою, у той час як міжнародні визначення наголошують на ризиках для ринкової поведінки та інвестицій.

Для ілюстрації масштабів валютної нестабільності розглянемо динаміку курсу національних валют щодо долара США у 2020–2024 рр. (табл. 1).

Таблиця 1

Зміна курсу валют (відносно USD), 2020–2024 (% зміни)

Країна	Валюта	2020	2021	2022	2023	2024*
Україна	Гривня (UAH)	-19%	+1%	-22%	-8%	-5%
Аргентина	Песо (ARS)	-31%	-22%	-38%	-51%	-42%
Туреччина	Ліра (TRY)	-25%	-44%	-29%	-37%	-21%
ЄС	Євро (EUR)	-7%	+5%	-6%	+3%	+1%

* - попередні дані за січень–березень 2024 р.

Джерело: створено на основі [1]

Як видно з таблиці, країни з нестабільною внутрішньою економікою демонструють значну девальвацію національної валюти. Особливо гостро ця проблема виявлена в Аргентині та Туреччині. Навіть більш стійкі економіки, як-от єврозона, демонструють періодичні коливання. Для країн, орієнтованих на імпорт, це створює ризики подорожчання товарів та зростання інфляції.

Можна надати рекомендації щодо забезпечення валютної стабільності та ефективного управління валютними ризиками в умовах зовнішньоекономічної діяльності

1. Розширення інструментів валютного хеджування для підприємств, що активно беруть участь у ЗЕД.
2. Удосконалення валютної політики НБУ, зокрема через гнучке управління курсом у поєднанні зі збереженням валютних резервів.
3. Інтеграція до регіональних валютних механізмів підтримки, наприклад, через використання фінансових інструментів Світового банку або ЄБРР.
4. Підвищення прозорості фінансової системи, що сприятиме стабільності довіри інвесторів і зниженню спекулятивного тиску на валюту.

Отже, валютна нестабільність в умовах глобальної економічної невизначеності є серйозною загрозою для стабільного розвитку міжнародної економіки. Підвищена волатильність валют призводить до посилення ризиків у зовнішньоекономічній діяльності, зниження інвестиційної привабливості та збільшення інфляційного тиску. Для пом'якшення впливу валютної нестабільності необхідна комплексна стратегія, що поєднує внутрішні реформи та міжнародну співпрацю.

Список використаних джерел

1. IMF. World economic outlook. Steady but slow: resilience amid divergence. *imf.org*. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2024/04/16/world-economic-outlook-april-2024>.
2. Шеверя К. В. Валютна криза в Україні. *Регіональні студії: науковий збірник* / ред.: М. Палінчак, М. Ярнецькі, others. Ужгород, 2014. Т. 9. С. 59–68. URL: <http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/9/11.pdf>.

Щербаков Д.В.,
студент ОПП «Економіка», 3 курс,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»

ХИБНІ УЯВЛЕННЯ ПРО ЕКОНОМІЧНЕ ПРОЦВІТАННЯ УКРАЇНИ АБО В ЧОМУ ПОМИЛИВСЯ ФУКУЯМА

Критика статті [1] 1989 року Френсіса Фукуяма стала кліше для введення у контекст сучасних світових політичних загроз. І не дарма, адже за останні тридцять п'ять років історія достатньо всестороннє виправдовує свою життєздатність. Тим не менш з цієї статті можна виокремити і корисні знання і не зайвим буде розібратися у причинах висновку Фукуяма, їх історичних наслідках та чому кінця історії не сталося.

Вчений починає свою працю з історії концепції «кінця історії», яку до Фукуяма розробляли Гегель та Крамер. Їхні принципи доволі схожі, кінець історії можливий за умов надання свобод людини та утворення стійкої міжнародної системи для дотримання миру та свобод. Кожен з них також визначав кінець історії у часи свого життя. Так Гегель назвав кінцем історії 1806 рік, через програш пруської армії в битві при Єні війську Наполеона, яке на думку Гегеля несло за собою ідеї Французької революції, а Крамер вважав кінцем історії світ після Першої світової війни.

Увесь наступний текст статті доволі легкий до критики, адже структура його складається з формулювання важливого питання, надання на нього авторитетної, визнаної відповіді і надання відповіді самого автора і іронічно склалося що кожна первісна відповідь виявилась більш історично обґрунтованою. Спершу Фукуяма надає визначення Гегелем кінця історії, який настає при відсутності внутрішніх протиріч людини. Фукуяма запевняє що людство йде до цього етапу завдяки впливу і поширенню культури споживання, через що не стане ні мистецтв, ні філософів. Далі він протиставляє Вебера та Маркса у їх трактуванні впливу економічного базису, тобто матеріального світу на культуру. Автор статті пише що Вебер був правий і скоріше економіку слід розглядати як надбудову над суспільним ладом, але при цьому стверджує що саме економічний лад формує сучасну політичну культуру; людина приходить до ліберальних цінностей знов таки завдяки культурі споживання та успіхам систем вільного ринку. Далі Фукуяма пише про систему міжнародних відносин критикуючи концепцію національних інтересів, і конкретно тезу Краутхаммера про те, що «коли Радянський Союз розпаде, поведінка цієї країни повернеться до образків, типових для Російської імперії». Френсіс Фукуяма вважав значно більш впливовою зміну ідеологій, адже ідеологія формує взаємовідносини країни з суспільством і тому зміниться і зовнішня політика. Автор підкріплював свою ідею тим, що якщо в світі не буде Росії та Китаю, як головних ідеологічних конкурентів спільному Заходу, ліберальні країни точно не почнуть конфліктувати між собою і як один з прикладів, США та Канада не почнуть будувати військові укріплення на спільному кордоні.

Закінчуючи статтю, Фукуяма акцентував увагу на тому, що і Радянський Союз і Китай поступово відходять від принципів комуністичної економіки що свідчить про швидкий перехід цих країн до числа ліберальних, хоча сам автор писав про невідданість лідерів обох країн марксистсько-леніністським ідеям і тим більше почав статтю з критики сучасних філософів щодо їх поверхневості та завеликих висновків з подій останнього десятиліття.